

Strategia Locala Pentru Dezvoltare Durabila

Perioada de planificare : 2021 - 2027

Beneficiar :

Unitatea Administrativ Teritoriala

UAT Comuna Berlești, Gorj

Versiunea pentru dezbatere publica

- 2021 -

Cuprins

Cuprins	I
Capitolul I – Prezentarea documentației	IX
Necesitatea documentului	IX
Viziunea strategica	X
Elemente privind organizarea administrativ teritorială	XIII
Strategia locala - element de management administrativ	XVII
Glosar de termeni	XVIII
Capitolul II - Direcții de acțiune (Acțiuni) sau domenii strategice de planificare	1
Prezentarea capitolului	2
II.1. Domeniu strategic de planificare: Agricultură – Silvicultură – Situații de criza	5
II.1.1 Problema: Porcina clasica (PPC) si Pesta porcina africana (PPA)	8
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practica	
II.1.2. Problema: COVID 19	20
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.1.3.Direcții de acțiune (Acțiuni) – Acțiuni preventive menite să reducă consecințele dezastrelor naturale, evenimentelor adverse și evenimentelor catastrofale	33
II.1.3.1. Problema: Managementul inundațiilor și a secetei - reducerea consecințele si prevenirea dezastrelor naturale - îmbunătățirea sistemului de managementul riscurilor	33
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.1.4. Direcții de acțiune (Acțiuni) – Acțiuni menite să asigure dezvoltarea in domeniul silviculturii	48
II.1.4.1. Problema: Fondul forestier - Drumuri Forestiere	48
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.4.2. Problema: Fondul forestier - parteneriatul public privat	55
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	

II.1.4.3. Problema: Fondul cinegetic dezvoltarea locala	79
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.1.5. Direcții de acțiune (Acțiuni) – Acțiuni menite să asigure dezvoltarea in domeniul afacerilor agricole	83
II.5.1. Problema: Infrastructura agricola de acces - drumuri agricole	83
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.1.5.2. Problema: Infrastructura agricola de tip irigații	87
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.1.5.3. Problema: Marketingul produselor agricole – Târguri piețe	89
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.1.5.4. Problema: Localitățile cu potențial piscicol	97
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.2. Domeniu strategic de planificare: creștere inteligentă si digitalizare	109
II.2.1. Problema: digitalizarea la nivelul APL-urilor	109
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.2.2. Problema: CREȘTERE INTELIGENTĂ - Centre de cercetare / Inițiative de tip „cluster”	117
Definiția problemei	
Rolul autorității publice	
Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
Modele de buna practică	
II.3. Direcții de acțiune (Acțiuni) – Patrimoniul cultural material si imaterial	
II.3.1. Problema: Patrimoniul cultural material	129

	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.3.2. Problema: Patrimoniul cultural imaterial	136
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.3.3. Problema: Digitalizare în cultură și promovarea domeniului e-guvernare	142
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.4. Domeniu strategic de planificare: DEZVOLTAREA DURABILĂ 2021-2027	
	II.4.1 Problema: Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră - Parcuri fotovoltaice Pacuri eoliene	150
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.4.2 Problema: Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor	156
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.4.3. Problema: Sisteme și rețele inteligente de energie și soluții de stocare	161
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.5 Direcții de acțiune (Acțiuni) – Dezvoltarea infrastructurii	
	II.5.1 Problema: Investiții in domeniu infrastructurii de apă și apă uzată	167
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
	II.5.2. Problema: Investiții in domeniu infrastructurii rutiere	178
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	

	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
II.5.3.	Problema: Investiții in domeniu infrastructurii de alimentare gaz	191
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
II.5.4.	Problema: Investiții in domeniu gestionarea eficiente a deșeurilor	196
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
II.5.5.	Problema: Dezvoltare urbana / Dezvoltare rurala	206
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
II.5.6.	Problema: Investiții in domeniu infrastructura sportiva si de agrement	220
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
II.5.7.	Problema: Infrastructura de învățământ	227
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
II.5.8	Problema: Sănătate	246
	Definiția problemei	
	Rolul autorității publice	
	Soluții - cum se poate implica autoritatea publica in funcție de rolul sau	
	Sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027	
	Modele de buna practică	
III	Surse de Finanțare 2021 - 2027	261
	III.1. Document de sinteza - Starea Programelor de finanțare la 1 ianuarie 2021	264
III.1.1.	Finanțări europene – programe 2014 -2020	269
	Programul Operațional Competitivitate (POC)	269
	Programul Operațional Capital Uman (POCU)	273
	Programul Operațional Infrastructura Mare (POIM)	278
	Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020	297
	Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA)	304

	Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate 2014-2020 (POAD)	309
	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020 (PNDR)	312
	Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM) 2014-2020	317
	Programul Interreg V-A România – Bulgaria	321
	Mecanism Financiar Norvegian (MFN)	323
	III.2. Planul Național de Relansare și Reziliență	325
	PNRR – Situație actuala -(Sinteza din PNRR Vers.dec.2020 Vers. martie 2021)	329
	Pilonul I - Tranziție Verde	329
	Pilonul II - Transformarea Digitală	336
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii	341
	Pilonul IV - Coeziune socială și teritorială	351
	Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională	358
	Pilonul VI - Politici pentru generația următoare, copii și tineri	365
	PNRR – Componente finanțabile (Pentru ce se vor aloca finanțări)	369
	Pilonul I - Tranziție Verde - Componenta I.1 Sistemul național de gestionare a apei: acces la apă și canalizare, irigații, dezmlăștiniri, lucrări de combatere a eroziunii solului și intervenții active în atmosferă (antigrindină)	369
	Pilonul I - Tranziție Verde - Componenta I.2 Păduri, perdele forestiere și biodiversitate	371
	Pilonul I - Tranziție Verde - Componenta I.3 Completarea investițiilor în sistemele de deșeuri (Managementul deșeurilor, colectare selectivă și economie circulară)	372
	Pilonul I - Tranziție Verde - Componenta I.4 Tranziția verde – transport feroviar și mobilitate urbană verde	373
	Pilonul I - Tranziție Verde - Componenta I.5 Valul renovării - Fondul pentru reabilitarea verde și seismică	374
	Pilonul I - Tranziție Verde - Componenta I.6 Energie regenerabilă și eficiență energetică	375
	Pilonului II Transformare digitală - Componenta II.1 -Eguvernare	376
	Pilonului II Transformare digitală - Componenta II.2 România Educată	376
	Pilonului II Transformare digitală - Componenta II.3 Broadband și 5G	377
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.1 Reforma sistemului de pensii și reforme fiscale	378
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.2 Investiții și instrumente financiare pentru sectorul privat și reforma companiilor de stat	378
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.3 România Educată – Învățământ dual, tehnic și profesional	378
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.4 Cercetare, Dezvoltare și Inovare	379
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.5 Dezvoltarea infrastructurii de gaz natural în amestec cu hidrogen și alte gaze verzi	379
	Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.6 România Creativă (industrii creative)	380

Pilonului III Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - Componenta III.7 Transport rutier și autostrăzi	380
Pilonului IV Coeziune socială și teritorială - Componenta IV.1 Fondul de reziliență pentru comunități(localități)	381
Pilonului IV Coeziune socială și teritorială - Componenta IV.2 Fondul de dezvoltare comunitară rurală și zone urbane sărace	384
Pilonului IV Coeziune socială și teritorială - Componenta IV.3 Infrastructură socială și cămine de bătrâni	384
Pilonului IV Coeziune socială și teritorială - Componenta IV.4 România Velo – Încurajarea transportului și turismului pe bicicletă și pedestru	384
Pilonului IV Coeziune socială și teritorială - Componenta IV.5 România Atractivă	385
Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională - Componenta V.1 Fondul pentru Spitale. Creșterea accesului la sănătate	386
Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională - Componenta V.2. Reziliență în situații de criză	386
Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională - Componenta V.3 România Educată – infrastructură școlară și universitară	386
Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională - Componenta V.4 Încurajarea formalizării muncii și introducerea Venitului Minim de Incluziune	387
Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională - Componenta V.5 Reforma administrației publice, salarizarea unitară, dialog social și creșterea eficienței justiției	387
Pilonul V- Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională - Componenta V.6 Fondul de reziliență a societății civile	388
Pilonului VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri - Componenta VI.1 România Educată - Programul național de reducere a abandonului școlar	388
Pilonului VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri- Componenta VI.2 Granturi pentru tineret și sport	389
Pilonului VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri -Componenta VI.3 Programul Național pentru Creșe	389
III.3. Programului operațional creștere inteligentă, digitalizare și instrumente financiare 2021-2027	390
III.4. Programul operațional dezvoltare durabilă 2021-2027	401
III.5. Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO) 2021-2027 - Programul Operational CAPITAL UMA (POCU) 2021-2027 -	371
III.6. Programul Operațional Incluziune Și Demnitate Socială 2021-2027 - (Programul Operațional Pentru Combaterea Sărăciei 2021-2027) -	418
III.7. Sănătate (POS) 2021-2027	466
III.8. Programul operațional regional SV Oltenia 2021-2027	496
III.9. Programul Operațional Tranzitie Echitabilă 2021-2027	529
III.10. III.10. Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social (PNCIPS)	530
III.11. Alte surse de finanțare	545
III.11.1 PROGRAMUL OPERATIONAL TRANSPORT 2021-2027:(POT)	545
III.12. Document de sinteza – autorități publice – Obiective de investitii si surse de finanțare surse	554

Capitolul IV Obiectivele local de dezvoltare UAT Comuna Rast Jud. Dolj	566
Prezentare Generala	566
Comuna Berlești – elemente ale evoluției istorice	568
Comuna Berlești – elemente geologice geomorfice si pedo-climatice	568
Comuna Berlești – apartenența la structuri de organizare administrativă si/sau teritoriala cu impact in implementarea SLD-ului	568
Obiective locale de investiții	569

Capitolul I – Prezentarea documentației

Necesitatea documentului

În contextul legii administrației publice locale nr. 215/2001 - cu modificările și completările ulterioare - la art. 36 alin. (2) lit. b) Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții: [...] b) „atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei „ [...]”.

Exercitarea atributelor prevăzute la art. 36 alin. (2) lit. b) se realizează în condițiile prevederilor art. 36 alin. (4) lit.e, respectiv : „În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. b), consiliul local:” [...] e) aprobă strategiile privind dezvoltarea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale.

Codul administrativ din 2019 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ – cu modificările și completările ulterioare (lege care abroga legea 215/2001) statuează în acest sens la art.129 - Atribuțiile consiliului local – alin 2 lit.b : (2) „Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții: [...] b) atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei”.

Responsabilitatea de a aproba strategia locala privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei aparține așadar, în contextul legislativ mai sus menționat, consiliului local al comunei ca autoritate deliberativă, și acesta va fi pusă în aplicare de primari, ca autoritate executivă.

Strategia privind dezvoltarea economică, socială și de mediu a localității și odată cu aprobarea acesteia ea devine un instrument de management și de coordonare a procesului de dezvoltare specific comunității.

Necesitatea realizării unei strategii locale de dezvoltare ce va fi implementată printr-o abordare comprehensivă și integrată din partea autorității locale, este dată și de participarea la diferite programe de finanțare, astfel, de exemplu :

- Conform documentului „ FIȘA DE EVALUARE GENERALĂ A PROIECTULUI”¹ din cadrul PNDR SM 7.2 Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii de bază la scară mică la criteriul de evaluare EG7 se solicită : „Investiția trebuie să fie în corelare cu orice strategie de dezvoltare locală aprobată, corespunzătoare domeniului de investiții” , solicitându-se ca documente de verificare: „Extrasul din strategie care confirmă că investiția este în corelare cu orice strategie de dezvoltare națională / regională/ județeană / locală” - după caz, corespunzătoare domeniului de investiții și „copia hotărârii de aprobare a strategiei”.
- La fel se procedează și în cadrul celorlalte programe de finanțare (programul Operațional regional Programul Operațional Sectorial de mediu , etc.

¹ Documente disponibil la adresa web:

https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_investitii_prin_pndr_sm_7_2_infrastructura_rurala

Viziunea strategică

Administrația publică locală din unitățile administrativ - teritoriale se organizează și funcționează în temeiul:

- **principiilor generale** ale administrației publice - prevăzute la partea I titlul III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ – cu modificările și completările ulterioare, respectiv:
 - o **principiul legalității** - Autoritățile și instituțiile administrației publice, precum și personalul acestora au obligația de a acționa cu respectarea prevederilor legale în vigoare și a tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte;
 - o **principiul egalității** - Beneficiarii activității autorităților și instituțiilor administrației publice au dreptul de a fi tratați în mod egal, într-o manieră nediscriminatorie, corelativ cu obligația autorităților și instituțiilor administrației publice de a trata în mod egal pe toți beneficiarii, fără discriminare pe criteriile prevăzute de lege;
 - o **principiul transparenței** - În procesul de elaborare a actelor normative, autoritățile și instituțiile publice au obligația de a informa și de a supune consultării și dezbaterii publice proiectele de acte normative și de a permite accesul cetățenilor la procesul de luare a deciziilor administrative, precum și la datele și informațiile de interes public, în limitele legii. Beneficiarii activităților administrației publice au dreptul de a obține informații de la autoritățile și instituțiile administrației publice, iar acestea au obligația corelativă a acestora de a pune la dispoziția beneficiarilor informații din oficiu sau la cerere, în limitele legii;
 - o **principiul proporționalității** - Formele de activitate ale autorităților administrației publice trebuie să fie corespunzătoare satisfacerii unui interes public, precum și echilibrate din punctul de vedere al efectelor asupra persoanelor. Reglementările sau măsurile autorităților și instituțiilor administrației publice sunt inițiate, adoptate, emise, după caz, numai în urma evaluării nevoilor de interes public sau a problemelor, după caz, a riscurilor și a impactului soluțiilor propuse;
 - o **principiul satisfacerii interesului public** - Autoritățile și instituțiile administrației publice, precum și personalul din cadrul acestora au obligația de a urmări satisfacerea interesului public înaintea celui individual sau de grup. Interesul public național este prioritar față de interesul public local;
 - o **principiul imparțialității** - Personalul din administrația publică are obligația de a-și exercita atribuțiile legale, fără subiectivism, indiferent de propriile convingeri sau interese;
 - o **principiul continuității** - Activitatea administrației publice se exercită fără întreruperi, cu respectarea prevederilor legale;
 - o **principiul adaptabilității** - Autoritățile și instituțiile administrației publice au obligația de a satisface nevoile societății;

- **principiilor generale** prevăzute în Legea nr. 199/1997 pentru ratificarea Cartei europene a autonomiei locale, adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985, (Autoritățile locale trebuie să fie alese prin vot universal, fiind cel mai veche instrument juridic de a stabili principiul subsidiarității)
- precum și a următoarelor **principii specifice**:
 - o **principiul descentralizării;**
 - o **principiul autonomiei locale;**
 - o **principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local deosebit;**
 - o **principiul eligibilității autorităților administrației publice locale;**
 - o **principiul cooperării;**
 - o **principiul responsabilității;**
 - o **principiul constrângerii bugetare.**

la aceste se adaugă principiile pe baza cărora se desfășoară procesul de descentralizare, care sunt următoarele:

- **principiul subsidiarității** - care constă în exercitarea competențelor de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitate administrativă necesară;
- **principiul asigurării resurselor corespunzătoare competențelor transferate;**
- **principiul responsabilității autorităților administrației publice locale** în raport cu competențele ce le revin, care impune obligativitatea respectării aplicării standardelor de calitate și a standardelor de cost în furnizarea serviciilor publice și de utilitate publică;
- **principiul asigurării unui proces de descentralizare stabil**, predictibil, bazat pe criterii și reguli obiective, care să nu constrângă activitatea autorităților administrației publice locale sau să limiteze autonomia locală financiară;
- **principiul echității**, care implică asigurarea accesului tuturor cetățenilor la serviciile publice și de utilitate publică.

Importanța înțelegerii principiilor funcționării administrației publice locale (APL), este importantă în contextul prezentei strategii deoarece, nici un plan, nici o strategie nu poate funcționa mai bine decât oamenii pe care o implementează, astfel ca în condițiile în care APL-ul funcționează corect și performează în exercițiu sau administrativ va implementa prevederile prezentei strategii devenind astfel un partener real a procesului de dezvoltare locală .

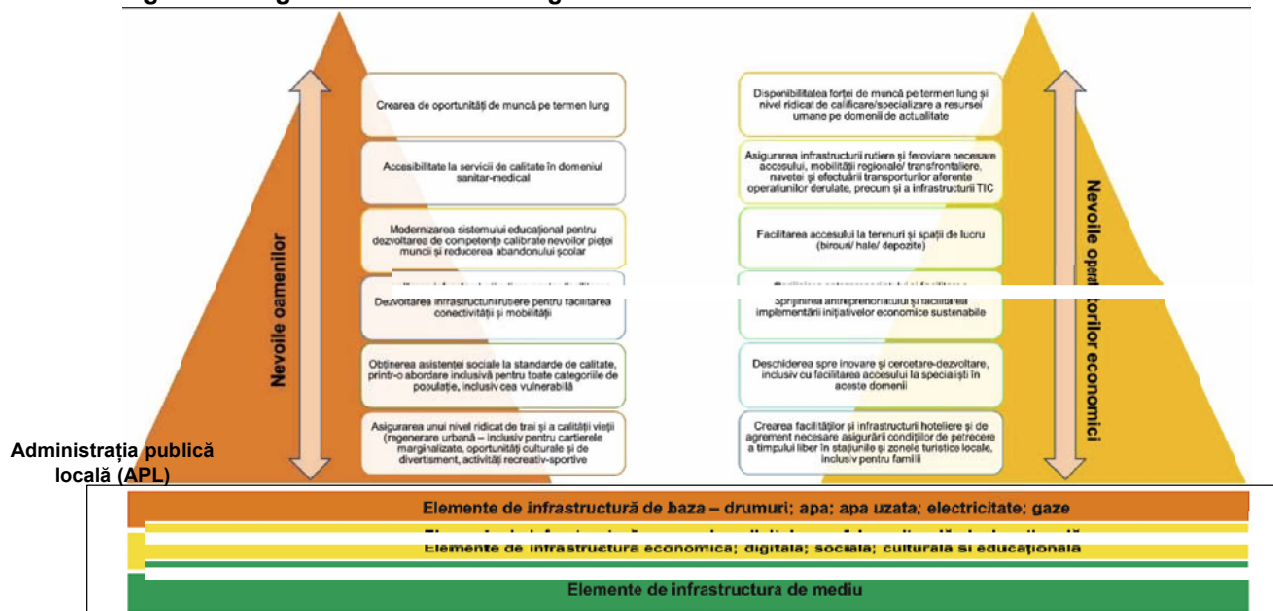
Prin activitatea sa **APL-ul asigură baza suport** pentru procesul de dezvoltare locală asigurând implementarea la nivel local a elementelor infrastructurii de baza, respectiv: drumuri, sisteme de alimentare apă, sisteme de colectare apă uzată, sisteme de alimentare cu energie electrică, etc.; a elementelor infrastructurii economice sociale, culturale educaționale, digitale, etc.; a elementelor infrastructurii de mediu : prevenirea și combatere efectelor degradării mediului, promovare economie circulară în procesul

de colectare a deșeurilor, promovarea biodiversității și conservarea habitatelor naturale de pe raza administrativ teritorială a UAT-ului.

Aceasta reprezintă, în contextul abordării propusă prin prezenta strategie, baza suport pentru asigurarea satisfacerii:

- **Nevoii oamenilor** : crearea de oportunități de muncă pe termen lung, accesul la servicii sociale și sanitare medicale, acces la un sistem educațional care să asigure competențele necesare pe piața muncii; asigurarea conectivității și mobilității;
- **Nevoilor operatorilor economici** – activitatea economică asigură crearea de plus valoare la nivel local. Baza suport prin care activitatea APL-urilor poate fi element de stimulare al dezvoltării activităților economice se realizează prin : asigurare infrastructurii rutiere, feroviara, portuara, mobilitate forță de muncă, etc; pregătirea forței de muncă prin procesul educațional de bază și prin procese de formare/ recalificare/ specializare pe termen lung; acces la terenuri prin asigurarea gestionării proprietății, cadastrare, digitalizare etc.; stimulare proceselor de cercetare, dezvoltare, inovare, etc.

Figura 1. Imaginea dezvoltării strategice a UAT-ului

Administrația publică locală (APL) se definește ca fiind totalitatea activităților desfășurate, în regim de putere publică, de organizare a executării și de executare în concret a legii și de prestare de servicii publice, în scopul satisfacerii interesului public local. Autoritățile administrației publice locale sunt:

- **Consiliul Local** – autoritate deliberativă la nivelul unității administrativ – teritoriale,
- **Primarul** – autoritate executivă la nivelul unității administrativ - teritoriale

Elemente privind organizarea administrativ teritorială

Organizarea administrativ-teritorială a României a rămas la fel din 1968. Avem 41 de județe, 2.862 de comune, 216 orașe - multe dintre ele subdezvoltate - și 103 municipii. Deși populația României este în continuă scădere, iar rata emigrării este una dintre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, numărul aleșilor locali rămâne unul foarte ridicat. Celor peste 40.030 de consilieri locali și se adaugă 1.381 de consilieri județeni, 55 de consilieri municipali și 3.187 de primari.

I. Abordarea juridica

Unitățile administrativ-teritoriale sunt persoane juridice de drept public, cu capacitate juridică deplină și patrimoniu propriu. Unitățile administrativ-teritoriale, precum și subdiviziunile administrativ-teritoriale sunt subiecte juridice de drept fiscal, titulare ale codului de înregistrare fiscală și ale conturilor deschise la unitățile teritoriale de trezorerie, precum și la unitățile bancare.

Unitățile administrativ-teritoriale sunt titulare ale drepturilor și obligațiilor ce decurg din contractele privind administrarea bunurilor care aparțin domeniului public și privat în care acestea sunt parte, precum și din raporturile cu alte persoane fizice sau juridice, în condițiile legii.

Unitățile administrativ-teritoriale, în relațiile cu alte autorități și instituții publice, persoane fizice sau persoane juridice, pot utiliza poșta electronică, ca instrument de comunicare oficială.

Comuna este unitatea administrativ-teritorială de bază care cuprinde populația rurală unită prin comunitate de interese și tradiții, alcătuită din unul sau mai multe sate, în funcție de condițiile economice, social-culturale, geografice și demografice. Prin organizarea comunei se asigură dezvoltarea economică, social-culturală și gospodărească a localităților rurale.

Comunele pot avea în componența lor mai multe localități rurale denumite sate, care nu au personalitate juridică.

Satul în care își au sediul autoritățile administrației publice comunale este sat-reședință de comună.

Orașul este unitatea administrativ-teritorială de bază declarată ca atare prin lege, pe baza îndeplinirii criteriilor prevăzute de legislația privind amenajarea teritoriului național. Orașul este alcătuit din zone rezidențiale, zone industriale și de afaceri, cu multiple dotări edilitare cu funcții administrative, industriale, comerciale, politice, sociale și culturale destinate deservirii unei populații dintr-o zonă geografică mai întinsă decât limitele administrative ale acestuia, de regulă situate împrejur.

Orașele sunt unități administrativ-teritoriale constituite din cel puțin o localitate urbană și pot avea în componența lor și localități rurale, ultimele denumite sate aparținătoare.

Satelor aparținătoare li se aplică reglementările legale în vigoare specifice localităților rurale

II. Abordare administrativă

Capacitatea administrativă - ansamblul resurselor materiale, financiare, instituționale și umane de care dispune o unitate administrativ-teritorială, cadrul legal care reglementează domeniul de activitate, precum și modul în care acestea sunt valorificate în activitatea proprie potrivit competenței stabilite prin lege.

Conform prevederilor Codului administrativ art. 129 - atribuțiile consiliului local-alin.(1) prevede „ Consiliul local are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități ale administrației publice locale sau centrale.”

Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții:

- atribuții privind unitatea administrativ-teritorială, organizarea proprie, precum și organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local;
- atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului;
- atribuții privind administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului;
- atribuții privind gestionarea serviciilor de interes local;
- atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern.

Codul administrativ, prevede la art. 129 ca fiind atribuțiile consiliului local:

- alin.(2).lit.a, prevede : Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții:
 - a) atribuții privind unitatea administrativ-teritorială, organizarea proprie, precum și organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local;
- alin.(3). , prevedere : „În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. a), consiliul local:
 - aprobă statutul comunei, orașului sau municipiului, precum și regulamentul de organizare și funcționare a consiliului local; prin ordin al ministrului de resort se aprobă un model orientativ al statutului unității administrativ-teritoriale, precum și un model orientativ al regulamentului de organizare și funcționare a consiliului local;
 - alege viceprimarul/viceprimarii, din rândul consilierilor locali, la propunerea primarului sau a consilierilor locali;
 - aprobă, în condițiile legii, la propunerea primarului, înființarea, organizarea și statul de funcții ale aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local, reorganizarea și statul de funcții ale regiilor autonome de interes local, precum și înființarea, reorganizarea sau desființarea de societăți de interes local și statul de funcții al acestora;

- exercită, în numele unității administrativ-teritoriale, toate drepturile și obligațiile corespunzătoare participațiilor deținute la societăți sau regii autonome, în condițiile legii;
- hotărăște înființarea sau reorganizarea de instituții, servicii publice, societăți și regii autonome, în condițiile legii.

Codul administrativ, prevede la art. 129 ca fiind atribuțiile consiliului local:

- alin.(2).lit.b, prevede : „Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții:
 - a) atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului;” [...]
- alin.(4) prevede: „În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. b), consiliul local:
 - a) aprobă, la propunerea primarului, bugetul unității administrativ-teritoriale, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar; - Obs: conf. prevederilor alin.5. prevede : „Dacă bugetul unității administrativ-teritoriale, prevăzut la alin. (4) lit. a), nu poate fi adoptat după două ședințe consecutive, care au loc la un interval de cel mult 7 zile, activitatea se desfășoară pe baza bugetului anului precedent până la adoptarea noului buget, dar nu mai târziu de 45 de zile de la data publicării legii bugetului de stat în Monitorul Oficial al României, Partea I.”
 - b) aprobă, la propunerea primarului, contractarea și/sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare, în numele unității administrativ-teritoriale, în condițiile legii;
 - c) stabilește și aprobă impozitele și taxele locale, în condițiile legii;
 - d) aprobă, la propunerea primarului, documentațiile tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes local, în condițiile legii;
 - e) aprobă strategiile privind dezvoltarea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale;
 - f) asigură un mediu favorabil înființării și/sau dezvoltării afacerilor, inclusiv prin valorificarea patrimoniului existent, precum și prin realizarea de noi investiții care să contribuie la îndeplinirea programelor de dezvoltare economică regională și locală;
 - g) asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare implementării și conformării cu prevederile angajamentelor asumate de România în calitate de stat membru al Uniunii Europene în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

Codul administrativ, prevede la art. 129 ca fiind atribuțiile consiliului local:

- alin.(2).lit.c, prevede : Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții: [...]
- c) atribuții privind administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului; [...]
- alin.(6) În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. c), consiliul local:

- a) hotărăște darea în administrare, concesionarea, închirierea sau darea în folosință gratuită a bunurilor proprietate publică a comunei, orașului sau municipiului, după caz, precum și a serviciilor publice de interes local, în condițiile legii;
- b) hotărăște vânzarea, darea în administrare, concesionarea, darea în folosință gratuită sau închirierea bunurilor proprietate privată a comunei, orașului sau municipiului, după caz, în condițiile legii;
- c) avizează sau aprobă, în condițiile legii, documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism ale localităților;
- d) atribuie sau schimbă, în condițiile legii, denumiri de străzi, de piețe și de orice alte obiective de interes public local.

Codul administrativ, prevede la art. 129 ca fiind atribuțiile consiliului local:

- alin.(2).lit.d, prevede : Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții: [...] [...]d) atribuții privind gestionarea serviciilor de interes local;
- alin. (7), prevede : În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. d), consiliul local asigură, potrivit competenței sale și în condițiile legii, cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes local privind:
 - a) educația;
 - b) serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială;
 - c) sănătatea;
 - d) cultura;
 - e) tineretul;
 - f) sportul;
 - g) ordinea publică;
 - h) situațiile de urgență;
 - i) protecția și refacerea mediului;
 - j) conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale;
 - k) dezvoltarea urbană;
 - l) evidența persoanelor;
 - m) podurile și drumurile publice;
 - n) serviciile comunitare de utilități publice de interes local;
 - o) serviciile de urgență de tip salvamont, salvamar și de prim ajutor;
 - p) activitățile de administrație social-comunitară;
 - q) locuințele sociale și celelalte unități locative aflate în proprietatea unității administrativ-teritoriale sau în administrarea sa;
 - r) punerea în valoare, în interesul colectivității locale, a resurselor naturale de pe raza unității administrativ-teritoriale;
 - s) alte servicii publice de interes local stabilite prin lege.
- alin. (8), prevede : În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. d), consiliul local:
 - a) sprijină, în condițiile legii, activitatea cultelor religioase;

- b) aprobă construirea locuințelor sociale, criteriile pentru repartizarea locuințelor sociale și a utilităților locative aflate în proprietatea sau în administrarea sa.
- alin. (9), prevede : În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (2) lit. e), consiliul local:
 - a) hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române sau străine, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public local;
 - b) hotărăște, în condițiile legii, înfrățirea comunei, orașului sau municipiului cu unități administrativ-teritoriale din alte țări;
 - c) hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu alte unități administrativ-teritoriale din țară sau din străinătate, precum și aderarea la asociații naționale și internaționale ale autorităților administrației publice locale, în vederea promovării unor interese comune.

Glosar Termeni

Litera A	
Abatere	constituie abatere orice încălcare a unei dispoziții de drept comunitar, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui agent economic, care poate sau ar putea prejudicia bugetul general al Comunităților sau bugetele gestionate de acestea, fie prin diminuarea sau pierderea veniturilor acumulate din resurse proprii, colectate direct în numele Comunităților, fie prin cheltuieli nejustificate.
Achiziție complexă	dobândirea, în urma selecției de oferte, de către Beneficiarul finanțării nerambursabile prin Programul de finanțare a unor bunuri (utilaje și instalații tehnologice cu montaj), lucrări, servicii prin atribuirea unui contract de achiziție pentru proiecte care prevăd și lucrări de construcții sau modernizări.
Achiziție independentă	dobândirea, în urma selecției de oferte, de către Beneficiarul finanțării nerambursabile a unor bunuri (ex: mașini, utilaje și instalații tehnologice fără montaj) sau servicii (ex: contracte pentru consultanță) prin atribuirea unui contract de achiziție.
Acord Anual de Finanțare	stabilește angajamentul financiar al Comunității față de România. Fiecare Acord Anual de Finanțare va cuprinde doar pentru anul respectiv angajamentul financiar maxim al Comunității Europene pentru România și perioada de valabilitate a acestui angajament.
Acord Multianual de Finanțare	stabilește cadrul administrativ, legal și tehnic conform căruia Programul pentru agricultură și dezvoltare rurală și orice amendamente la acesta, vor fi executate în România. Prescurtat - MAFA
Acquis comunitar	legislația Uniunii Europene și practicile instituționale de urmărire a aplicării și respectării acesteia.
Acreditare	aprobarea de către Comisia Europeană a unui set propunerii tehnice sau procedurale.
Act adițional	convenție încheiată între două părți contractante prin care se modifică, se restrânge sau se completează un contract preexistent.

Act de corupție	folosirea abuzivă a puterii publice, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup.
Active	totalitatea bunurilor și creanțelor (drepturi de încasare) aparținând subiectului economic; în cazul unei bănci activele sunt formate din totalitatea plasamentelor acesteia în credite, în titluri de stat, în obligațiuni, pe piața interbancară, pe piața de capital, pe piața bursieră etc., la care se adaugă clădiri, terenuri, echipamente și alte imobilizări (participări/ acțiuni deținute la alte societăți).
AFIR	Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale	este instituția care a preluat în totalitate atribuțiile Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, conform OUG 41/ 2014.
Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit	Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit este instituția care, după aderarea României la Uniunea Europeană, îndeplinește funcția de plată pentru proiectele de investiții, finanțate din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală. De asemenea, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală a efectuat plăți pentru proiectele SAPARD care au fost contractate până la finele anului 2006 și implementează tehnic și financiar Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală.
Agenția SAPARD	organismul descentralizat din România (definită conform OUG 142/2000) care a asigurat implementarea tehnică a Programului și plata proiectelor SAPARD
Amenajamentul Silvic	documentul de bază în gestionarea pădurilor, cu conținut tehnico-organizatoric și economic, fundamentat ecologic, întocmit pe o perioadă de 10 (5) ani și aprobat de autoritatea publică centrală care răspunde pentru silvicultură.
Amortizare	modalitatea de recuperare a uzurii morale sau fizice a unui activ
AM-PNDR-CDRJ	Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală – Compartimentul de Dezvoltare Rurală Județean
Analiza de risc	metoda tehnică de identificare a riscurilor posibile, care pot apărea în procesul de implementare a unui program sau investiție.
ANCA	Agenția Națională de Consultanță Agricolă, organizează acțiuni de popularizare, consultanță, asistență tehnică, instruire și pregătire profesională
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații

Ansamblu	grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic ori muzeistic de construcții urbane sau rurale care împreună cu terenul aferent formează o unitate delimitată topografic ce constituie o mărturie cultural-istorică semnificativă din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic (vezi Legea privind protejarea monumentelor istorice 422/2001);
Anul financiar	anul calendaristic de la 1 Ianuarie la 31 Decembrie.
Anunț de intenție	Invitație publică făcută de către Autoritatea Contractantă pentru a identifica categoriile de aplicanți și de a propune acțiuni specifice în cadrul unui program al Uniunii Europene
Anunț de licitație	Invitație publică făcută de Autoritatea Contractantă în vederea depunerii de oferte conforme de către ofertanți.
APDRP	Agentia de Plati pentru Dezvoltare Rurala si Pescuit, institutie publica cu personalitate juridica, subordonata Ministerului Agriculturii si Dezvoltarii Rurale – scopul APDRP il constituie derularea Fondului European Agricol pentru Dezvoltare, atat din punct de vedere tehnic, cat si financiar;
APIA	Agentia de Plati și Interventie in Agricultura – institutie publica subordonata Ministerului Agriculturii si Dezvoltarii Rurale – derulează fondurile europene pentru implementarea măsurilor de sprijin finanțate din Fondul European pentru Garantare în Agricultură;
Arendă	cedare temporară a dreptului de exploatare a unor bunuri, în schimbul unei plăți și care presupune folosirea, exploatarea bunului astfel cedat.
Așezăminte culturale	instituții publice sau persoane juridice de drept privat, indiferent de forma de organizare si finantare, care desfasoara activitati in domeniul cultural, de informare si educatie permanenta, reprezentând servicii cultural de utilitate publica, cu rol in asigurarea coeziunii sociale si a accesului comunitar la informative.
Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)	structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, înființate în condițiile legile de unitățile administrativ teritoriale pentru realizarea în comun a unor proiecte pentru dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice (Legea administrației publice locale nr. 215/2001 / Codul adminsitrativ)

Asomare	procedeu aplicat unui animal care determina pierderea imediata a cunoștinței și care se realizează cu scopul de a elimina suferințele datorate sacrificării
Audit	activitate independentă, de examinare situațiilor și raportărilor contabile și procedurale ale unei companii – rezultatele sunt consemnate în cadrul unui raport care certifică dacă, în opinia auditorilor, raportările examinate sunt corecte. Ajuta o instituție sa-si îndeplinească obiectivele printr-o abordare sistematica, disciplinata de evaluare si îmbunătățire a eficacității gestionarii riscului si proceselor. Auditul intern este realizat de un departament din interiorul instituției, iar auditul extern este realizat de un auditor independent.
Autoritatea Contractantă	Autoritatea Contractantă a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) cât și a Fondului European pentru Pescuit (FEP) este Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit Autoritatea Contractantă a Programului SAPARD este Agenția SAPARD.

Litera B	
Bancrută	stare de încetare a plăților din vina debitorului, declarată de tribunal. Bancruta atrage asupra acestuia în mod automat falimentul cu toate consecințele aferente.
BEI	persoană juridică/persoană fizică autorizată care a realizat un proiect de investiții și care a încheiat un contract de finanțare cu APDRP pentru accesarea fondurilor europene prin FEADR sau FEP;
Beneficiar	persoană juridică/persoană fizică autorizată care a realizat un proiect de investiții și care a încheiat un contract de finanțare cu APDRP pentru accesarea fondurilor europene
Bilet la ordin	efect de comerț prin care emitentul, numit subscriitor, se recunoaște ca debitor al beneficiarului și se angajează să plătească din proprie inițiativă beneficiarului, sau la ordinul acestuia, o sumă de bani determinată, la un anumit termen.
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare este instituția financiară internațională cunoscută și sub denumirea de Banca Mondială.
Boli ale animalelor	boli specificate în lista de boli ale animalelor stabilită de Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor sau în Anexa la Decizia Consiliului (CE) 470/2009
Bonuri de trezorerie	titluri emise pe termen scurt (maximum 540 zile) de către stat (Ministerul de Finanțe) pentru procurarea de resurse de la agenți bancari sau nebancari. Termenul de bon de tezaur, certificat de trezorerie sau obligațiune de stat desemnează efecte publice, reprezentând împrumuturi pe termen scurt contractate cu populația sau cu sistemul bancar, iar câteodată cu guverne străine sau cu organisme internaționale. Au un grad ridicat de atractivitate prin garanția pe care o prezintă statul.
BRIPS	Birourile Regionale de Implementare a Programului SAPARD sunt structuri fără personalitate juridică ale Agenției SAPARD amplasate potrivit Regiunilor de dezvoltare constituite în temeiul Legii nr.151/98 privind dezvoltarea regională în România care au scopul de a implementa tehnic și financiar Programul SAPARD în teritoriu.

Broadband	gradul de conectare în rețea pe care îl folosim și, implicit, cantitatea de informații la care avem acces la un moment dat, indiferent de mediul de transmisie (cablu, unde radio, fibră optică) sau de viteza pe care i-o atribuim
Buget	plan de venituri și cheltuieli ale unui stat, a unei întreprinderi, instituții etc. pentru o anumită perioadă de timp. În cazul Programului SAPARD sau a fondurilor FEADR sau FEP, bugetul se referă doar la cheltuielile prevăzute în proiect.
Buget indicativ	previziunea costurilor achizițiilor realizate prin SAPARD, FEADR sau FEP, conform Cerererii de Finanțare.

Litera C	
CA	Cifră de Afaceri
Cambie	efect de comerț prin care un creditor, numit trăgător, dă ordin debitorului său numit tras să plătească la o scadență stabilită o sumă de bani unei persoane desemnate, beneficiarul.
Cambist	agent al unei instituții bancare specializat în comerțul cu valută.
Candidat	orice prestator de servicii, persoană juridică, care este invitată sau solicitată să participe la licitație.
Capitalizare	creștere gradată prin adăugare; capitalizarea dobânzii este adăugarea automată a dobânzii la împlinirea termenului de maturitate a unui depozit.
Capitalizare bursieră	valoarea unui titlu sau a unui ansamblu de titluri așa cum rezultă din cotarea lor la bursa de valori
Capitaluri proprii	capitalul social al unei companii (capitalul acționarilor) la care se adaugă rezervele și profitul nerepartizat.
CDI	Cercetare-Dezvoltare-Inovare
CDL	Curriculum la decizie locală
Cerere de Plată	formularul prin care beneficiarul solicită rambursarea contravalorii finanțate din cheltuielile efectuate.
Cererea de finanțare	solicitarea scrisă de mână sau electronic pe care potențialul beneficiar o înainteaază pentru obținerea finanțării nerambursabile – din componența acesteia fac parte integrantă proiectul și documentele justificative necesare analizei proiectului.
Certificat de depozit	hârtii de valoare emise de către o bancă și care atestă depunerea unei sume de bani la o rată a dobânzii fixă pe o anumită perioadă de timp; pot fi nominative, deci netransmisibile sau nenominative, adică la purtător.
Cheltuieli publice	sunt cheltuielile efectuate de Uniunea Europeană plus alte cheltuieli publice ale tuturor organismelor publice din România.
Cifra de afaceri	suma globală a vânzărilor de produse și servicii ale unei companii într-o perioadă dată. Servește la măsurarea volumului și a evoluției activității comerciale a unei firme.
Clădire istorică	potențial monument istoric încă neprotejat din punct de vedere legal; clădire care prin vechimea și prin faptul că a găzduit un anumit eveniment cu încărcare istorică sau are caracteristici

	arhitecturale ori constructiv-decorative reprezentative pentru o anumită epocă sau este reprezentativă pentru o anumită perioadă istorică. Dacă toate aceste caracteristici sunt pregnante atunci respectiva clădire ar trebui să fie clasată monument istoric și protejată prin înscrierea sa în Lista Monumentelor Istorice conform normelor de clasare în vigoare. Din punct de vedere legal, termenul de clădire istorică nu există.
Cluster	înseamnă o grupare de întreprinderi independente, inclusiv întreprinderi nou-înființate, întreprinderi mici, mijlocii și mari, precum și organisme consultative și/ sau organizații de cercetare - menită să stimuleze activitatea economică/inovatoare prin promovarea interacțiunilor intensive, a utilizării în comun a facilităților și a schimbului de cunoștințe și expertiză precum și a contribuției în mod eficace la transferul de cunoștințe, la interconectare și la diseminarea informațiilor în rândul întreprinderilor din cluster;
CO2	Dioxid de carbon
Coeficient de îndatorare	indicator care caracterizează gradul de autonomie financiară a unei companii adică independența sa față de creditori. Se calculează ca un raport între capitalurile proprii și datoria pe termen lung și mediu (sau datoria totală care cuprinde și pasivul exigibil pe termen scurt)
Coeficient/indicator de lichiditate	raport care pune în evidență, pornind de la bilanțul unei companii, relația care există la un moment dat între datoriile pe termen scurt înscrise în pasiv și totalul capitalurilor circulante care figurează în activ.
Cofinanțarea publică	reprezintă fondurile nerambursabile alocate proiectelor de investiție prin FEADR sau FEP; Aceasta este asigurată prin contribuția Uniunii Europene și a Guvernului României;
Comitet de Monitorizare	Comisie constituită în vederea monitorizării unui proiect pe perioada definită prin contractul de finanțare ca perioada de monitorizare
Comodat	primirea unui bun în folosință, cu obligația de a-l înapoia la un moment stabilit în prealabil în aceeași stare în care a fost primit.
Compensare/clearing	procedeu de decontare între două sau mai multe părți, debitoare și creditoare unele față de altele, care permite limitarea folosirii mijloacelor de plată la regularizarea soldului net al acestor relații.
Concesionare	contract prin care o persoană transmite pentru o perioadă de cel mult 49 de ani, unei alte persoane

	care acționează pe răspunderea sa, dreptul și obligația de exploatare a unui bun, a unei activități sau a unui serviciu public, în schimbul unei plăți (redevență).
Conexiunea în bandă largă	acel tip de comunicații electronice care, prin intermediul unei multitudini de soluții tehnologice disponibile, asigură accesul permanent la internet, cu o viteză de transfer de minimum 1 Mbps partajat (valoare progresiv crescătoare) și un grad de disponibilitate lunară de minimum 98%, oferind gradul maxim de interactivitate și acces la întregul spectru de aplicații și conținut digital posibil a fi accesate prin intermediul internetului
Conservare	toate acele intervenții care au ca finalitate menținerea unei stări fizice și estetice a unei construcții. Conservare poate fi considerată și lucrarea de protejare împotriva intemperiilor, furtului etc. a unui șantier sau a unei construcții degradate, în această categorie (cu un caracter special) intrând și menținerea în stare de ruină a vestigiilor arheologice din orice epocă – în acest caz conservarea urmărind doar împiedicarea degradărilor ulterioare. Lucrările din această categorie sunt cele de reparații curente și de întreținere care nu modifică starea prezentă a unei construcții. Mai pot fi acceptate în această definiție și intervențiile minim necesare pentru punerea în siguranță a unei clădiri din punct de vedere structural, lucrări care în extremă ar putea fi definite drept consolidare. Acestea sunt intervențiile de urgență pentru scoaterea din pericol public
Conservarea integrată	operațiune mai complexă care urmărește dincolo de nevoile stricte ale unei construcții sau unui grup de construcții să obțină un beneficiu suplimentar din punct de vedere economic sau social. Astfel, odată cu desfășurarea sa conservarea ar trebui să conducă la punerea în mișcare a mai multor mecanisme în zonă cum ar fi: pregătire profesională și integrarea persoanelor defavorizate, creșterea de interes turistic, protejarea mediului, creșterea mediului de afaceri etc.
Cont bancar	aranjament de depunere și păstrare a banilor într-o bancă; contul curent sau depozitul la vedere este purtător de dobândă foarte mică sau nepurtător de dobândă și oferă clientului posibilitatea retragerii sumelor în orice moment; în conturile de depozit și de economii sumele sunt

	depusă la termen acestea fiind întotdeauna purtătoare de dobândă.
Contestație	cale de atac prin care se declară dezacordul față de executarea unei hotărâri sau prin care se cere anularea ei.
Contract de servicii	contract de achiziție publică având ca obiectiv prestarea de servicii.
Contractor	oferantul cărui i se acordă contractul de servicii în baza unei proceduri. Se folosește și denumirea de prestator
Contribuția privată	o sumă de bani care reprezintă implicarea financiară obligatorie a persoanei care solicită fonduri nerambursabile și pe care trebuie să o utilizeze în vederea realizării propriului proiect de investiții. Contribuția privată reprezintă un anumit procent din valoarea eligibilă a proiectului de investiții, variabil în funcție de categoria de beneficiari eligibili și de tipul investiției propuse spre finanțare. Contribuția privată trebuie să acopere diferența dintre cofinanțarea publică (fondurile europene nerambursabile) și valoarea eligibilă a proiectului. Contribuția privată poate fi asigurată din surse proprii, valabil în cazul potențialilor beneficiari care dețin deja fondurile necesare pentru contribuția financiară, fie din venituri provenite din sponsorizări, donații și legate, etc. dovedite în condițiile legii. Un alt mod de asigurare a cofinanțării private este prin credit bancar, valabil în cazul în care potențialii beneficiari nu dețin fondurile necesare pentru contribuția financiară proprie, dar îndeplinesc condițiile contractării unui credit bancar.
Control intern	un proces efectuat de o entitate, destinat să furnizeze asigurări rezonabile privind realizarea următoarelor obiective: eficacitatea și eficiența operațiunilor, realitatea raportărilor financiare, conformitatea cu legile și reglementările aplicabile.
Contul de plăți Program (contul mixt)	contul în lei al Organismului de Implementare - deschis la Trezoreria Municipiului București în care sunt depozitate contribuția financiară a Uniunii Europene de la Fondul Național și contribuția națională de la Guvernul României.
Cost tranzacțional	înseamnă un cost suplimentar aferent îndeplinirii unui angajament, dar care nu este imputabil direct aplicării acestuia sau nu este inclus în costurile sau în pierderile de venit care sunt compensate în mod direct și care poate fi calculat pe baza unor costuri standard. - conform REGULAMENTULUI (UE) NR. 1305/2013

Creanță	dreptul de a obține executarea unei prestații în natură sau de a obține contravaloarea acesteia.
Credit bancar	împrumut de fonduri acordat de către o instituție bancară. Creditele se definesc după durată, destinație, garanțiile aduse, monedă etc. Creditul de consum este acordat persoanelor fizice în scopul achiziționării de bunuri de consum cu plata în rate; creditul documentar este o tehnică de decontare a unei operațiuni comerciale în derularea căreia banca mandatar al debitorului emite un acreditiv în baza documentelor de expediție a mărfurilor; creditul ipotecar este un împrumut acordat unei persoane pentru achiziționarea unui bun imobiliar (locuință, teren), acesta constituind totodată garanția creditului; creditul revolving sau creditul cu reînnoire automată se acordă unui client într-o sumă determinată și este reînnoit pe măsura rambursării.
Credite angajate	suma totală la un moment dat a creditelor de orice fel înregistrate de o anumită persoană
CRFIR	Centrele Regionale pentru Finanțarea Investițiilor Rurale structura organizatorica la nivel regional a AFIR (la nivel national există 8 centre regionale);
Crotalie (auriculară)	marcă de identificare a animalului aplicată pe ureche, formată din două părți inscripționate identic
CRPDRP	Centrele Regionale de Plati pentru Dezvoltare Rurala si Pescuit, structura organizatorica la nivel regional a APDRP (la nivel national există 8 centre regionale);

Litera D	
Disponibilități	activelor din bilanț de care compania poate să dispună imediat sau pe termen scurt: lichidități sau titluri de creanță care pot fi convertite rapid în lichidități.
Dividend	parte din profitul unei companii atribuită fiecărui acționar proporțional cu numărul de acțiuni deținute
Dobândă	prețul serviciului făcut de creditor debitorului și plătit de acesta din urmă pentru a dobândi dreptul de a folosi o sumă de bani în cursul unei perioade determinate. Dobânda este o cheltuială pentru bancă în cazul depozitelor deschise clienților și un venit în cazul împrumuturilor acordate. Dobânda simplă este dobânda calculată la sumă și neadăugată la aceasta; dobânda compusă comportă aplicarea ratei dobânzii nu numai la suma inițială ci și la suma capitalizată (adăugată la suma inițială) a dobânzilor.
Documente de poziție	documentele oficiale prin care un stat candidat își prezintă poziția față de fiecare din cele 31 de capitole de negociere, stadiul de adoptare a acquis-ului comunitar, măsurile și calendarul de adoptare a acquis-ului care nu a fost încă implementat în legislația națională.
Documente justificative	totalitatea documentelor pe care un solicitant le anexează Cererii de Finanțare pentru a demonstra îndeplinirea tuturor criteriilor de eligibilitate.
Dosar de licitație	ansamblul documentelor în care sunt specificate condițiile care trebuie îndeplinite de către ofertant.
Dosarul administrativ	se realizează la nivel de CRPDRP și OJPDRP pentru fiecare cerere de finanțare declarată conformă. Cuprinde documentele în original care se întocmesc ulterior depunerii cererii de finanțare și anume: Fișa de verificare a conformității, Fișa de verificare a criteriilor de eligibilitate, Fișa de evaluare a criteriilor de selecție – pentru proiectele eligibile, Raportul serviciilor tehnice delegate asupra verificării cererii de finanțare și Fișa de predare-primire. Se pot adăuga și alte documente cu scopul de a evidenția derularea proiectului.
Dosarul de finanțare	setul de documente care cuprinde în mod obligatoriu următoarele: <ul style="list-style-type: none"> • cererea de finanțare;

	<ul style="list-style-type: none"> • fișa de verificare a conformității întocmită de centrele regionale sau oficiile județene; • fișa de verificare a criteriilor de eligibilitate întocmită de ministerele și alte instituții publice prevăzute în cadrul atribuțiilor delegate și Agenția de Plăți Pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit; • fișa de verificare a criteriilor de selecție întocmită de ministerele și alte instituții publice prevăzute în cadrul atribuțiilor delegate
Drept de proprietate	dreptul unei persoane de a se bucura și dispune de un bun fizic în mod exclusiv și absolut, concretizat prin contract de vânzare cumpărare, extras de carte funciară, titlu de proprietate sau orice alt act juridic care atestă proprietatea bunului conform legislației în vigoare

Litera E	
Efect de comerț	înscris negociabil care constată o creanță de o anumită valoare, plătită imediat sau în termen scurt: cambia, biletul la ordin, cecul.
Efect de levier	expresie care desemnează efectul de ameliorare exercitat de nivelul datoriilor asupra rentabilității capitalurilor proprii ale companiei; acest efect se produce numai când rentabilitatea unei operațiuni este superioară costului capitalurilor de împrumut care finanțează această operațiune. Se mai numește efect de pârghie.
Eligibil	care îndeplinește criteriile și condițiile precizate în Ghidul Solicitantului, Cererea de Finanțare și Contractul de Finanțare pentru FEADR;
Eligibilitate	suma criteriilor pe care un beneficiar sau un proiect trebuie să le îndeplinească pentru acordarea fondurilor
Embosare	inscripționare în relief a datelor de identificare ale unui card bancar, pentru a facilita citirea manuală sau automată a acestuia.
ENERGIE REGENERABILĂ	Energie regenerabilă solară, eoliană, geotermală și cea produsă cu ajutorul pompelor de căldură.
Entitate	Unitate, sistem, direcție, instituție, persoană juridică.
Erori	greșeli intervenite în procesul de aplicare
Eșantion	stabilirea unui segment de subiecți, în urma unor criterii prestabilite cu scop bine definit.
Evaluare	acțiune procedurală prin care documentația pentru care se solicită finanțare este analizată pentru verificarea îndeplinirii criteriilor de eligibilitate și pentru selectarea proiectului, în vederea contractării;
Evaluare – Selectare	acțiune procedurală prin care documentația prin care se solicită finanțare este analizată pentru verificarea îndeplinirii criteriilor de eligibilitate și pentru selectarea proiectului în baza punctajului obținut, în vederea contractării.
Eveniment catastrofal	înseamnă un eveniment neprevăzut de natură biotică sau abiotică, provocat de acțiunea oamenilor, care generează perturbări importante ale sistemelor de producție agricolă sau ale structurilor forestiere, cauzând în cele din urmă importante daune economice sectoarelor agricol sau silvic; *conform REGULAMENTULUI (UE) NR. 1305/2013
Excedent	sold contabil sau diferență care exprimă un surplus al resurselor față de nevoi; situație contrară deficitului sau penuriei.

Exercițiu	perioadă de timp pentru care sunt evidențiate rezultate financiare într-o companie sau organism public; de regulă exercițiul financiar acoperă o perioadă de 12 luni care în general se suprapune cu anul calendaristic.
Exigibil	parte din pasivul unei companii care reprezintă datoriile (pe termen scurt, mediu și lung), adică sumele a căror rambursare o vor cere creditorii.

Litera F	
Faliment	situație juridică de încetare de plăți a unei companii declarată prin hotărâre judecătorească; administrarea companiei după declararea falimentului este atribuită unui judecător sindic.
FC	Fondul de Coeziune sustine masurile din domeniul protecției mediului și al rețelelor pan-europene de transport. Fondul este deschis accesului statelor membre al caror venit national brut (VNB) este mai mic de 90% din media comunitara, respectiv noile state membre.
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, este un instrument de finanțare creat de Uniunea Europeană pentru implementarea Politicii Agricole Comune;
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regionala sustine programe care vizeaza dezvoltarea regionala, progresul economic, cresterea competitivitatii și cooperarea teritoriala. Prioritățile de finanțare includ cercetarea, inovarea, protecția mediului și prevenirea riscurilor, dar și investițiile în infrastructura (în regiunile cel mai puțin dezvoltate).
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
Fenomene climatice nefavorabile	Fenomene meteorologice, cum sunt înghețul, furtunile și grindina, ploile abundente sau seceta, care pot fi asimilate unor dezastre naturale (enumerarea acestora nefiind exhaustivă)
FEOGA	Fondul European de Orientare și Garantare pentru Agricultură finanțează dintr-un buget comun, cheltuielile Politicii Agricole Comune
FEP	Fondul European pentru Pescuit este instrumentul financiar al Uniunii Europene, conceput pentru a asigura dezvoltarea durabilă a sectorului european de pescuit și acvacultură prin reducerea efortului de pescuit și protejarea mediului marin.
Ferma de familie	în concordanța cu prevederile O.U.G. nr. 43/2013 privind unele măsuri pentru dezvoltarea și susținerea fermelor de familie și facilitarea accesului la finanțare al fermierilor, ferma de familie reprezintă exploatarea agricolă aparținând persoanelor fizice în calitate de producători agricoli individuali înregistrați în Registrul exploatașilor agricole sau înregistrată ca persoană fizică autorizată, întreprindere individuală, întreprindere familială, înființată potrivit legislației în vigoare, care produce pentru consumul propriu, iar, după caz, surplusul este

	comercializat. Dimensiunea economică a fermei de familie este cuprinsă între 2 – 50 UDE .
FFN	Fond Forestier Național
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă este destinat finanțării proiectelor agricole menite să asigure creșterea producției agricole în țările în curs de dezvoltare. Obiectivul principal este creșterea veniturilor gospodăriilor și îmbunătățirea nivelului de trai ale comunităților mai sărace din mediul rural montan precum și crearea de noi locuri de muncă în mediul rural. Programul FIDA se desfășoară în zonele mai defavorizate din arealul montan.
Fișa măsurii	descrie motivația sprijinului financiar nerambursabil oferit, obiectivele măsurii, aria de aplicare și acțiunile prevăzute, tipul de investiție, menționează categoriile de beneficiar și tipul sprijinului;
Fond mutual	sistem acreditat de către autoritatea competentă în conformitate cu legislația națională și care permite fermierilor afiliați să adere la acesta și să încheie o asigurare, prin care fermierii afiliați afectați de pierderi economice cauzate de fenomene climatice nefavorabile, manifestarea unei boli a animalelor sau a plantelor sau de un incident de mediu beneficiază de plăți compensatorii din partea acestui sistem
Fondul Național	organismul numit de Guvernul României și aflat sub autoritatea Responsabilului Național cu Autorizarea, care acționează în calitate de Autoritate Competentă; atribuțiile acestuia sunt: conferă, monitorizează și retrage acreditarea Agenției SAPARD și numește un organism de certificare, în cazul României – Curtea de Conturi NU ESTE aceeași instituție cu Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM
Fonduri nerambursabile	fonduri acordate unei persoane fizice sau juridice în baza unor criterii de eligibilitate pentru realizarea unei investiții încadrate în aria de finanțare a Măsurii 121 și care nu trebuie returnate – singurele excepții sunt nerespectarea condițiilor contractuale și nerealizarea investiției conform proiectului aprobat de APDRP.
Fonduri publice	sume alocate din bugetul statului și ajutoare financiare externe acordate României sau instituțiilor publice.
Frauda	este o neregulă (iregularitate) comisă cu intenție, în acest fel, devenind o infracțiune.
FSE	Fondul Social European va fi implementat în conformitate cu Strategia Europeană de Ocupare

	a Fortei de Munca si se va concentra pe patru domenii principale: cresterea adaptabilitatii lucratorilor si a intreprinderilor, imbunatatirea accesului la ocupare si participare pe piata muncii, imbunatatirea nivelului de incluziune sociala prin combaterea discriminarii si facilitarea accesului pe piata muncii a persoanelor dezavantajate, precum si promovarea parteneriatului pentru reforma in domeniile ocuparii si ale incluziunii.
FSUE	Fondul de Solidaritate al Uniunii Europene
Furnizori de formare profesională	consultanți care asigură training-ul în diferite domenii de activitate specializate

Litera G	
Gaj	obiect mobilier care aparține unui debitor și care este depus de acesta în mâinile creditorului sau pentru a garanta plata datoriei.
GAL	Grupuri Locale de Acțiune
Garanție	<p>bun imobiliar sau mobilier care este ipotecat sau gajat în favoarea unui creditor ca asigurare a îndeplinirii obligațiilor de plată de către debitor; poate fi și un angajament de plată al unei persoane că va plăti datoriile unei alteia incapabile să le onoreze</p> <p>~ pentru buna realizare a contractului – depozit bancar, sau orice alte forme de garanții acceptate de contractor, pus la dispoziție de către contractant înainte de atribuirea contractului; garanția poate fi oprită de către contractor în cazul în care nu sunt respectate prevederile contractuale sau sunt descoperite vicii de execuție;</p>
GES	Gaze cu Efect de Seră
Ghidul Solicitantului	un ghid practic care conține informații utile necesare obținerii fondurilor nerambursabile FEADR, disponibil gratuit, online,
Girant	persoană care se angajează să plătească datoriile scadente ale unui terț, în cazul în care acesta din urmă este incapabil să le achite
Goodwill	buna reputație a unei companii, care poate fi calculată ca parte a activului unei companii, în mod separat de valoarea activelor tangibile, și integrată în valoarea de piață a acelei companii.
Grant	suma acordată unui beneficiar cu titlu nerambursabil (ajutor financiar) în vederea realizării unor obiective de natură necomercială și de aliniere la politicile Uniunii Europene.

Litera H	
HNV	Suprafețe cu Înaltă Valoare Naturală

Litera I	
IACS	Sistemul Integrat de Administrare și Control este utilizat pentru controlul și administrarea plăților făcute din fonduri comunitare către fermierii comunitari, în conformitate cu prevederile reglementarilor de piață pentru sectoarele care primesc sprijin comunitar.
IMM	MICROÎNTRERINDERE, ÎNTRERINDERE MICĂ ȘI MIJLOCIE (IMM) – categorie care cuprinde întreprinderi micro, mici și mijlocii care angajează mai puțin de 250 de persoane și au o cifră de afaceri anuală netă mai mică de 50 de milioane de Euro și/ sau dețin active totale mai mici de 43 milioane de euro.
Implementare	punerea în practică a investițiilor propuse pentru a fi finanțate
Incident de mediu	aparitie specifică a poluării, a contaminării sau a degradării în calitatea mediului legate de un eveniment specific și cu o extindere geografică limitată. Acesta nu acoperă riscurile generale de mediu care nu sunt legate de un eveniment specific, cum ar fi schimbările climatice sau poluarea atmosferei
Infestare cu dăunători	aparitia unuia sau mai multor specii de dăunători într-o zonă sau locație unde numărul și impactul acestora sunt în prezent sau au potențial să atingă un nivel intolerabil
Infrațiune	fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu intenție și care prezintă pericol social
INFRASTRUCTURA LA SCARĂ MICĂ	se definește ca o investiție realizată în infrastructura locală din spațiul rural, clasificată în funcție de domeniu și aplicabilitate, după cum urmează: - infrastructura rutieră: drumuri de interes local (drumuri comunale, drumuri vicinale, străzi din interiorul localităților) din spațiul rural; - infrastructură de apă/ apă uzată: rețea publică de apă/ apă uzată din localitățile rurale care fac parte din aglomerări între 2.000 – 10.000 l.e. infrastructura educațională/socială: infrastructura cu impact direct asupra populației pe diverse segmente educaționale (antepreșcolar-creșe, preșcolar-grădinițe, învățământul secundar superior filiera tehnologică cu profil resurse naturale și protecția mediului și școli profesionale în domeniul agricol) și sociale (infrastructură de tip after-school).
INVESTIȚII INTANGIBILE/NECORPORALE	Cheltuieli pentru cercetare – dezvoltare, crearea sau preluarea de rețele de distribuție pe piața națională sau europeană, cumpărare de patente și brevete.

Investiție	plasament de bani în valori mobiliare aducător de venit sub forma de dobândă, dividende sau câștiguri de capital; achiziționare de mijloace de producție .
Investiție nouă	lucrările de construcții montaj, utilaje, instalații, care se realizează pe amplasamente noi sau pentru construcțiile existente cărora li se schimbă destinația.
INVESTITII TANGIBILE/CORPORALE	Cheltuieli pentru achiziție de utilaje și echipamente, construcții și altele similare, cu anumite excepții în ceea ce privește achiziția de teren.
Ipotecă	cedare a dreptului de proprietate asupra unui bun imobil; garanție acordată unui creditor
Iregularitate	orice încălcare a prevederilor contractului de finanțare încheiat între Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și beneficiari; efectuarea de către beneficiar a unor cheltuieli nejustificate care nu sunt eligibile, care are sau ar avea ca efect prejudicierea Comunității sau a părților contractante; nereguli constatate pe parcursul derulării proiectelor finanțate prin FEADR.

Litera Î	
Încetare de plăți	situația unei persoane sau a unei companii care din cauza lipsei mijloacelor de plată nu poate face față datoriiilor.
Întreprindere mare	este întreprinderea care nu se încadrează în definiția întreprinderilor mici și mijlocii: <ul style="list-style-type: none"> • peste 250 salariați, • CA anuală netă mai mare de 59 milioane EURO, echivalenți în LEI sau dețin active totale mai mari de 43 milioane euro, de echivalentul în lei.
Întreprinderea	orice formă de organizare a unei activități economice, autonomă patrimonial și autorizată potrivit legilor în vigoare să facă acte și fapte de comerț, în scopul obținerii de profit, în condiții de concurență, respectiv: societăți comerciale, societăți cooperative, persoane fizice care desfășoară activități economice în mod independent și asociații familiale autorizate potrivit dispozițiilor legale în vigoare. *conform Art.2 -Legea 346/ 2004
Întreprinderile mici și mijlocii	sunt definite ca fiind acele întreprinderi care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții: a) au un număr mediu anual de salariați mai mic de 250, b) realizează o cifră de afaceri anuală echivalentă cu până la 8 mil de EURO sau au un rezultat al bilanțului contabil care nu depășește echivalentul în LEI a 5 mil EURO, c) respectă criteriul de independență. * conform Art.3 (1) - Legea 346/ 2004

Litera L	
L.E.	Locuitori echivalenți
Lanț scurt de aprovizionare	înseamnă un lanț de aprovizionare care implică un număr limitat de operatori economici angajați în activități de cooperare și de dezvoltare economică locală, precum și relații geografice și sociale strânse între producători, procesatori și consumatori; *conform REGULAMENTULUI (UE) NR. 1305/2013
Leasing	tehnică de credit profesional care presupune încheierea unui contract de închiriere a unei proprietăți imobiliare, a unui echipament sau a altor active fixe, pe o perioadă de timp determinată, contra unei taxe fixate de regulă sub forma de chirie și este însoțit de o promisiune de vânzare din partea locatorului în favoarea locatarului; în cazul leasingului financiar locatorul se limitează doar la finanțarea locatarului în vederea achiziționării echipamentului, pe când în cazul leasingului operațional locatorul se ocupă și de întreținere și service și de plata asigurării și a impozitelor.
Liaison Entre Actions de Développement de l'économie Rurale	Programul LEADER reprezintă o abordare care oferă noi oportunități de dezvoltare rurală punând bazele identificării nevoilor locale, întăririi capacității de dezvoltare și implementării strategiilor locale de dezvoltare în vederea conservării patrimoniului rural și cultural, dezvoltării mediului economic și îmbunătățirii abilităților organizatorice ale comunităților locale.
Lichiditate	capacitatea de a onora rapid angajamentele financiare.
Licitație de proiecte	procedură de acordare a fondurilor nerambursabile pe bază de proiecte, realizată de către un comitet de evaluare, derulată după reguli speciale, care are ca rezultat atribuirea fondurilor acelor proiecte care obțin punctajele cele mai bune în cadrul evaluării specifice

Litera M	
MADR	Ministerul Agriculturii si Dezvoltarii Rurale;
Management	ansamblul activităților de organizare, conducere și gestiune a întreprinderilor sau a unităților.
Manager de proiect	persoană din cadrul unei entități responsabilă cu urmărirea derulării unui contract de servicii, avizarea plăților în cadrul contractului, realizarea obiectivelor și termenelor și semnalarea oricăror situații neconforme cu clauzele contractuale.
Marketing	știință a eficienței economice, înglobând totalitatea tehnicilor și metodelor moderne referitoare la livrarea mărfurilor de la producător la cumpărător, în ceea ce privește atât prezentarea produselor, cât și depozitarea, transportul acestora.
Măsura	mijlocul prin care se permite cofinanțarea proiectelor; unei măsuri i se alocă o contribuție financiară din partea Uniunii Europene și a României și un set de sarcini specifice;
MCC	Ministerul Culturii și Cultelor;
Misiunea de audit	reprezintă o activitate de verificare și stabilirea realității unei activități.
Modernizare	Lucrările de construcții și instalații privind re tehnologizarea, reutilizarea și refacerea construcțiilor, care se realizează pe amplasamente existente, fără modificarea instalației inițiale.
Monitorizare	activitate de colectare sistematică de informații privind modul de desfășurare și rezultatele anumitor activități. Constituie o etapă indispensabilă pentru evaluarea activităților respective.
Monument	construcție sau parte de construcție, împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acestea, precum și lucrări artistice comemorative, funerare, de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, care constituie mărturie cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic (vezi Legea privind protejarea monumentelor istorice 422/2001);
Monument al naturii	Monumente ale naturii sunt acele arii naturale protejate al caror scop este protecția și conservarea unor elemente naturale cu valoare și semnificație ecologică, științifică, peisagistică deosebite, reprezentate de specii de plante sau animale sălbatice rare, endemice sau amenințate cu dispariția, arbori seculari, asociații floristice și

	<p>faunistice, fenomene geologice – pesteri, martori de eroziune, chei, cursuri de apa, cascade si alte manifestari si formatiuni geologice, depozite fosilifere, precum si alte elemente naturale cu valoare de patrimoniu natural prin unicitatea sau raritatea lor. Daca monumentele naturii nu sunt cuprinse in perimetrul altor zone aflate sub regim de protectie, pentru asigurarea integritatii lor se vor stabili zone de protectie obligatorie, indiferent de destinatia si de detinatorul terenului. Managementul monumentelor naturii se face dupa un regim strict de protectie care asigura pastrarea trasaturilor naturale specifice. In functie de gradul lor de vulnerabilitate, accesul populatiei poate fi limitat sau interzis.</p>
Monument istoric	<p>Monumentele istorice sunt bunuri imobile, construcții si terenuri situate pe teritoriul României sau în afara granițelor, proprietati ale statului român, semnificative pentru istoria, cultura și civilizația națională și universală (vezi Legea privind protejarea monumentelor istorice 422/2001).</p>

Litera N	
Național	termenul „național” nu face nici o referire etnică ci are înțelesul administrativ de localizare a patrimoniului în teritoriul României sau în afara acestuia atunci când deținătorul este statului român.
Natura 2000	rețea ecologică de arii naturale protejate la nivel european, formate din arii speciale de conservare (sit/zonă protejat(ă) pentru conservarea habitatelor naturale de interes comunitar și/ sau a populațiilor speciilor de interes comunitar, altele decât păsările sălbatice, în conformitate cu reglementările comunitare, prescurtat SAC) și arii de protecție specială avifaunistică (sit/zonă protejat(ă) pentru conservarea speciilor de păsări sălbatice, în conformitate cu reglementările comunitare, prescurtat SPA) conform Legii nr. 462/ 2001 (pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice)
Neeligibilitate	suma criteriilor care nu sunt îndeplinite și astfel nu se pot obține fonduri prin FEADR sau FEP– se referă la un potențial beneficiar sau la un proiect.
Nerambursabil	fonduri acordate unei persoane juridice în baza unor criterii de eligibilitate pentru realizarea unei investiții în mediul rural și care nu trebuie returnate niciodată – singurele excepții sunt nerespectarea condițiilor contractuale și nerealizarea investiției conform proiectului aprobat de Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit .
NUTS	Nomenclatorului Unităților Teritoriale Statistice

Litera O	
Obligațiune	titlu care reprezintă un împrumut contractat de o persoană juridică (stat, autoritate locală, companie), pentru o sumă și o durată determinată, cu persoana care l-a subscris și care îi asigură acesteia din urmă o dobândă fixă plătită la intervale regulate pe perioada împrumutului.
OCP	Organizarea Comuna a Pietelor Agricole
Oferta	<p>documentație care include oferta financiară și oferta tehnică necesare participării la licitații.</p> <p>~ tehnică – document/e de licitație prin care se susține capacitatea tehnică a unui ofertant de a realiza o investiție sau un serviciu; trebuie să respecte obligatoriu cerințele solicitate prin termenii de referință (elaborați de entitatea care lansează licitația).</p> <p>~ financiară – document/e de licitație care cuprinde informațiile referitoare la prețuri, tarife, alte condiții financiare și comerciale oferite pentru realizarea unei investiții sau unui serviciu.</p> <p>~ conformă – reprezintă oferte comparabile, care răspund cerințelor din cererile de oferta și sunt transmise de entități economice reale, verificabile de către experții evaluatori.</p>
Ofertant	orice persoana juridică care prestează servicii într-un anumit domeniu.
OIPA	Organizații Interprofesionale pentru Produse Agroalimentare
OJFIR	Oficiile Județene pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, structura organizatorică la nivel județean a AFIR (la nivel național există 41 Oficii județene);
OJPDRP	Oficiile Județene de Plati pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, structura organizatorică la nivel județean a APDRP (la nivel național există 42 Oficii județene);
Ordin de plată	instrument de plată prin care se ordonă băncii / trezoreriei să vireze o anumită sumă de bani către un beneficiar;
Overdraft	descoperire de cont. Facilitate acordată de bancă clienților săi persoane fizice sau juridice, în baza căreia aceștia pot primi permisiunea din partea băncii de a utiliza sume de bani într-o anumită limită peste soldul existent.

Litera P	
PAA	Planului de Acțiune Anual
PAC	Politica Agricolă Comună este un set de reguli și mecanisme care reglementează producerea, procesarea și comercializarea produselor agricole în Uniunea Europeană și care acordă o atenție crescândă dezvoltării rurale. Are la bază prețuri comune și organizații comune de piață.
Pădure	reprezintă o suprafață de teren care se întinde pe mai mult de 0,25 ha, cu arbori mai înalți de 5 m și consistența de peste 10%.
Pasiv	totalitatea obligațiilor ce îi revin unei entități economice. Este contrapartida activului în cadrul bilanțului.
Patrimoniu cultural național	ansamblul de creații umane, materiale sau spirituale, care prin valoarea lor constituie identitatea culturală națională. Sunt incluse aici și acele peisaje sau situri naturale care sunt semnificative pentru istorie sau pentru caracterul zonei în care se află. Exemplu: Asocierea peisajului cu bisericile din lemn maramureșene, peisajul de la Rudăria în care se înscrie o serie de mori de apă sau locul unei bătălii (Selimbar, Oarba de Mures etc.). Mai există și o categorie aparte, a patrimoniului necunoscut încă în sensul în care valorile nu au fost încă descoperite sau certificate de experți și ca urmare directă nu au fost încă protejate legal.
Patrimoniu natural	Ansamblul componentelor și structurilor fizico-geografice, floristice, faunistice și biocenotice ale mediului natural a caror importanță și valoare ecologică, economică, științifică, biogenă, sanogenă, peisagistică, recreativă și cultural-istorică au o semnificație relevantă sub aspectul conservării diversității biologice floristice și faunistice, al integrității funcționale a ecosistemelor, conservării patrimoniului genetic, vegetal și animal, precum și pentru satisfacerea cerințelor de viață, bunăstare, cultură și civilizație ale generațiilor prezente și viitoare;
Patrimoniul	se constituie pe baza următoarelor categorii: • Imobil, construit la suprafață sau subteran (vezi Legea monumentelor istorice 422/2001, Legea pentru protecția patrimoniului arheologic 378/2001, Planuri urbanistice – amenajarea teritoriului, generale sau zonale); • Mobil, diverse tipuri de obiecte – colecții și muzee (vezi Legea nr.182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil); • Imaterial, constituit din

	obiceiuri, tradiții, literatură populară, meșteșuguri și creații spirituale ale unei comunități;
Patrimoniul industrial	patrimoniul industrial este reprezentat de „mărturiile ale culturii industriale”, de la primele manifestări preindustriale și până în prezent, având semnificație istorică, tehnologică, socială, arhitecturală sau științifică“. Aceste „mărturiile”, mobile sau imobile, ar putea fi construcții industriale – ateliere, hale, depozite, turnuri de apă, centrale electrice etc. – mașini, instalații, linii tehnologice, utilaje, precum și proiecte, documentatii tehnice, fotografii, înregistrari video si audio, documente juridice, alte documente legate de industrie constituite în arhive de întreprindere si fonduri documentare de stat sau private. Cu toate acestea, în domeniul industrial primeaza reglementarile economice.
Patrimoniului natural - bun al~	Componenta a patrimoniului natural care necesita un regim special de ocrotire, conservare si utilizare durabila in beneficiul generatiilor prezente si viitoare;
PEI	Parteneriatul European pentru Inovare
Perdelele forestiere	reprezintă formațiunile cu vegetație forestieră, amplasate la o anumită distanță unele față de altele sau față de un obiectiv cu scopul de a-l proteja împotriva efectelor unor factori dăunători și/ sau pentru ameliorarea climatică, economică și estetic-sanitară a terenurilor. Lățimea perdelelor forestiere în cadrul acestei măsuri va fi cuprinsă între 10 m și 30 m. Distanța minimă între 2 rânduri de perdele forestiere este de minimum 500 de m.
Periurban	spațiu aflat în imediata apropiere a unui oraș și care este în administrarea autorităților localității urbane.
PFA	Persoană Fizică Autorizată
Pierderi economice	orice cheltuieli suplimentare suportate de un fermier drept rezultat al unor măsuri excepționale întreprinse de acesta cu scopul reducerii aprovizionării pieței în cauză sau orice pierdere substanțială care afectează producția
Pista de audit	oferă posibilitatea unei persoane sa urmărească o tranzacție de la momentul inițierii ei până la momentul în care sunt raportate rezultatele finale
Plan	~ de afaceri – descrie trecutul, prezentul si planurile de viitor ale unei afaceri, in vederea solicitării unei investiții, căutării unui acționar sau vânzării firmei. Are o solidă componentă financiară

	~ de marketing – descrie toate activitățile de marketing legate de producerea și vânzarea unui anumit produs sau serviciu, inclusiv bugete alocate;
Planul de audit	marchează începutul întregii game de operații în cadrul activității de Audit Intern.
Plată excedentară	Sumă acordată unei persoane juridice în plus peste suma care trebuia plătită de Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit în baza investițiilor realizate;
PNADR	Programul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală aprobat de Comisia Europeană pe 12 decembrie 2000 și amendat prin Hotărârea Comisiei Europene H/2002/1936 din 11 iulie 2002, este documentul de bază prin care a fost asigurată implementarea aquis-ului comunitar în perioada de pre-aderarea României la Uniunea Europeană. În baza PNADR a fost implementat Programul SAPARD în România.
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală este documentul pe baza căruia poate fi accesat Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și care respectă liniile directoare strategice de dezvoltare rurală ale Uniunii Europene;
POR	Programul Operațional Regional este un instrument pentru implementarea strategiei naționale și a politicilor de dezvoltare regională. Se aplică în toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale României.
Potențial beneficiar	persoană juridică/persoană fizică autorizată care este eligibilă (care îndeplinește toate condițiile impuse prin FEADR) pentru accesarea fondurilor europene, dar care nu a încheiat încă un contract de finanțare cu APDRP;
Preacreditare	reprezintă procedura de acreditare națională realizată de către Autoritatea Competentă, fiind o etapă obligatorie în vederea obținerii acreditării.
Prioritate	reprezintă una dintre necesitățile principale recunoscută ca fiind o solicitare de asistență pentru atingerea obiectivelor strategiei naționale pentru dezvoltare rurală.
Programare	înseamnă procesul de organizare, luare a deciziilor și alocare a resurselor financiare în mai multe etape, cu implicarea partenerilor, care vizează implementarea, pe o bază multianuală, a acțiunii comune a Uniunii și a statelor membre pentru realizarea. *conform REGULAMENTULUI (UE) NR. 1305/2013

Programul SAPARD	Programul Special de Pre-Adreare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală este un instrument financiar oferit de Uniunea Europeană pentru a ajuta țările din Europa Centrală și de Est care sunt în curs de aderare la Uniunea Europeană, cât și pentru a pregăti participarea acestora la Politica Agricolă Comună. Acest program asigură fonduri pentru îmbunătățirea agriculturii și a dezvoltării rurale în ansamblu.
Proiect	cumul de operațiune întreprinse de solicitant pentru obținerea fondurilor nerambursabile; proiectul descrie în detaliu investiția care va fi realizată prin SAPARD, FEP sau FEADR;
PROIECTE COLECTIVE	proiecte care vizează mai multe comune din cadrul unui ADI (Asociație de Dezvoltare Intercomunitară)
Protejare / Punere în valoare	Protejarea monumentelor istorice este parte componentă a strategiilor de dezvoltare durabilă economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului, la nivel național și local. Prin protejare se înțelege ansamblul de măsuri cu caracter științific, juridic, administrativ, financiar, fiscal și tehnic, menite să asigure identificarea, cercetarea, inventarierea, clasarea, conservarea, inclusiv paza și întreținerea, consolidarea, restaurarea, punerea în valoare a monumentelor istorice și integrarea social-economică și culturală a acestora în viața colectivităților locale. În acest sens „punere în valoare” poate fi orice acțiune care subliniază valențele estetice, culturale, funcțional - economice ale unei clădiri sau ale unei zone protejate (iluminat al fațadelor, favorizare a unui culoar vizual, folosința în interes public etc).

Litera R	
R(UE)	Regulamentul Uniunii Europene
RAI	Raportul Anual de Implementare
Rambursare	acțiunea de restituire către creditor a unei sume de bani, împreună cu dobânda aferentă și convenită prin contractul de creditare.
Raport de activitate	comunicare prezentată unei autorități, cuprinzând informații despre activitatea personală sau colectivă.
Rata sprijinului	înseamnă rata contribuției publice la o operațiune. * conform REGULAMENTULUI (UE) NR. 1305/2013
Reconcilierea	~ unei plăți – verificarea unei plăți prin compararea sumei înscrise în ordinul de plată cu suma înscrisă în extras.
REDR	Rețeaua Europeană de Dezvoltare Rurală
Rentabilitate	capacitate a unei investiții de a produce un venit, exprimat în termeni financiari.
Reprezentantul legal	reprezentant al proiectului care semnează contractul de finanțare (în cazul în care cererea va fi selectată) și care trebuie să aibă și responsabilități și putere decizională din punct de vedere financiar în cadrul societății.
Responsabil	<p>~ legal al proiectului finanțat prin FEADR sau FEP cu care Autoritatea Contractantă (Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit) semnează contractul de finanțare (în cazul în care cererea va fi selectată) și care trebuie să aibă și responsabilități și putere decizională din punct de vedere financiar.. Responsabilul legal va colabora și cu alți reprezentanți împuterniciți pentru aspectele tehnico-financiare implicate în derularea proiectului pe parcursul derulării contractului și a celor cinci ani după încheierea acestuia.</p> <p>~ tehnic reprezentant al proiectului finanțat prin FEADR sau FEP cu care Autoritatea Contractantă și alți reprezentanți împuterniciți vor colabora pentru clarificarea și aplicarea aspectelor tehnico-financiare ale proiectului; acesta are responsabilități pe tot parcursul derulării contractului și a celor cinci ani după finalizarea investiției. Responsabilul tehnic poate fi și colaborator având contract de muncă parțial sau colaborator delegat de către o firmă specializată, în baza unui contract de prestări servicii de asistență pe toată perioada de implementare a proiectului, doar dacă îndeplinește condițiile profesionale cerute;</p>

Restaurare	<p>operațiune complexă care presupune întocmirea unei documentații de cercetare și proiectare de către persoane atestate de către Ministerul Culturii și Cultelor – specialiști și experți, înscriși în registre speciale – înainte de efectuarea unor lucrări de construcții asupra unei clădiri protejate. Restaurarea este o intervenție pe o clădire aflată într-un grad oarecare de degradare cu scopul de a reface caracterul, configurația și acele caracteristici speciale care au condus la decizia de protejare a imobilului, lucrările efectuate în acest scop putând duce la modificări substanțiale a formei în care clădirea se găsește la momentul deciziei de restaurare. În această categorie întâlnim mai multe subcategorii de lucrări care pot fi caracterizate ca: reconstituire, reîntregire, reabilitare, consolidare. Reparațiile curente și lucrările de întreținere care mențin neschimbate caracteristicile unei clădiri nu pot fi considerate restaurări. Termenul de restaure, dat fiind gradul de specializare și complexitate al lucrărilor, este aplicat în special atunci când vorbim de clădiri protejate într-un oarecare grad și nu la clădiri ordinare.</p>
Reziliere	<p>anularea unor contracte sau protocoale, în cazul în care una sau mai multe dintre obligațiile precizate în acestea nu au fost respectate.</p>
RGA	<p>Recensământul General Agricol</p>
Ruine	<p>rezultatul abandonului unei clădiri sau vestigiu arheologic; o stare deteriorată păstrată deliberat ca atare. Termen vag, fără referire la regimul de protecție. Dacă este vorba de un vestigiu arheologic atunci comportamentul față de construcția definită ca ruină este dictată de legea specifică arheologiei, Legea 378/2001, respectiv legea monumentelor istorice 422/2001. Dacă este vorba de deteriorarea gravă a unei construcții de altă natură, deteriorare care a dus la păstrarea doar a unor fragmente din construcție (care să justifice termenul de ruină) atunci abordările sunt conforme fie cu legea monumentelor istorice, atunci când e cazul, fie cu reglementările legii privind autorizarea în construcții, respectiv a legii calității în construcții atunci când vorbim de o clădire ordinară, fără nici un regim de protecție instituit.</p>

Litera S	
S.T.A.R.	Comitetul pentru Structuri Agricole și Dezvoltare Rurală. Structură care asistă Comisia Europeană în gestionarea măsurilor de dezvoltare rurală. Pe lângă gestionarea dezvoltării rurale și a planurilor aferente, acest comitet aprobă orice modificare a Programului SAPARD.
Sancțiuni	pedeapsă prevăzută de o lege, contract sau de o convenție și aplicată celor care nu respectă dispozițiile precizate și obligațiile asumate
SAPARD	este Programul Special de Pre-Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală. Inițialele "SAPARD" provin din denumirea în limba engleză: "Special pre- Accession Programme for Agriculture and Rural Development"
SAU	Suprafața Agricolă Utilizată
Scadență	data limită în care obligația de plată a beneficiarului devine exigibilă – cel mai târziu la aceasta data fondurile respective trebuie să intre în contul finanțatorului
Semi-subsistență	sunt exploatațiile care produc, în principal, pentru consumul propriu, dar care comercializează și o parte din producția realizată. Dimensiunea economică a acestora poate varia între 2 și 8 unități de dimensiune economică (UDE).
Siguranță alimentară	reguli și norme prin care se urmărește respectarea parametrilor de calitate și igienă pe întregul circuit al produselor agroalimentare, pentru asigurarea unor produse care să satisfacă cerințele consumatorilor; concept integrat în totalitate în Politica Agricolă Comună.
Sit	teren delimitat topografic cuprinzând acele creații umane în cadru natural care sunt măturii culturale-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific, tehnic sau al peisajului cultural (vezi Legea privind protejarea monumentelor istorice 422/2001);
SO	valoarea producției standard în euro.
Sold	suma care trebuie înscrisă într-una din rubricile unui cont pentru a egaliza debitul cu creditul acestui cont – soldul creditor arată că în cont s-au primit mai mulți bani decât sunt datorăți; soldul debitor arată că sunt datorăți mai mulți bani decât au fost primiți; soldul inițial și soldul final reprezintă soldul existent în cont la începutul, respectiv la sfârșitul perioadei.
Solvabilitate	capacitatea unei persoane sau companii de a-și plăti datoriile la scadența acestora.

Specificații tehnice	cerințe de natură tehnică care definesc caracteristicile unui set de servicii; permite descrierea obiectivă a fiecărui serviciu astfel încât să coincidă cu cerințele finanțatorului
Starea de masiv	reprezintă stadiul din care o regenerare se poate dezvolta independent, ca urmare a faptului că exemplarele componente ale acesteia realizează o desime care asigură condiționarea lor reciprocă în creștere și dezvoltare, fără a mai fi necesare lucrări de completări și întrețineri.
STD	Serviciul Tehnic Delegat este un organism abilitat pentru efectuarea primei verificări tehnice și financiare a cererilor de finanțare cât și a cererilor de plata.
Studiul	~ de fezabilitate este un studiu teoretic, care nu pune accent pe detaliile concrete ale persoanei juridice (acționari, rezultate obținute anterior, management, etc.) demonstrează dacă investiția pentru care se solicită fonduri SAPARD se justifică din punct de vedere economic și prezintă modul în care ar trebui realizată; ~ de piață descrie piața unui anumit produs și arată care sunt principalii competitori, principalele produse de pe piață, prețurile, modalitățile de marketing posibile și folosite de competitori, plus alte informații colateral
Submăsura	componentă a unei măsuri. stabilește un anumit tip de investiții cu obiective particulare care se încadrează în domeniul de activitate specific unei măsuri (obiective generale);
Subvenție	ajutor bănesc nerambursabil acordat (de stat, de o organizație etc.) unei persoane, unei instituții, unei ramuri economice sau întreprinderi etc. în scopul atenuării efectelor sociale ale modificărilor economice de structură.
Superficie	drept de ~ este dreptul de proprietate asupra clădirii construite sau plantației aflate pe terenul altei persoane și drept de folosință asupra aceluși teren.
Suspiciune de fraudă	reprezintă o iregularitate care a fost subiectul unei anchete preliminare administrative care are ca rezultat inițierea procedurilor la nivel național pentru a stabili prezența intenției.

Litera T	
Tânăr fermier	Înseamnă o persoană cu vârsta de până la 40 de ani la momentul depunerii cererii, care deține competențele și calificările profesionale adecvate și care se stabilește pentru prima dată într-o exploatare agricolă ca șef al respectivei exploatare; Conform REGULAMENTULUI (UE) NR. 1305/2013
Terenul agricol	reprezintă o suprafață de teren din categoriile de folosință teren arabil, pajiști permanente și culturi permanente, care au fost folosite în scopuri agricole pe parcursul ultimilor 2 ani. Terenul agricol eligibil destinat împăduririi trebuie să fi fost declarat la Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) în urmă cu cel puțin 2 ani (minim 2 campanii integrale de primire a cererilor unice de plată pe suprafață), iar pentru acest teren trebuie să fi fost respectate în această perioadă Bunele Condiții Agricole și de Mediu (GAEC).
Terenul neagricol	reprezintă o suprafața de teren care nu este utilizată în scop agricol (inclusă în blocul fizic din LPIS) sau care are utilizare agricolă și are categoriile de folosință teren arabil, pajiști permanente și culturi permanente, fiind identificată în LPIS (Land Parcel Identification System), dar pentru care nu a fost asigurat un nivel minim de întreținere prin respectarea standardelor Bunelor Condiții Agricole și de Mediu (GAEC) pe parcursul ultimilor 2 ani (minim 2 campanii integrale de primire a cererilor unice de plată pe suprafață).
TNA	Ajutoarele Naționale de Tranziție
TOT LANȚUL ALIMENTAR	Tot lanțul alimentar include activitățile de colectare, sortare, depozitare, ambalare, procesare.

Litera U	
UAT	Unități Administrativ Teritoriale
Unitate de Dimensiune Economica (UDE)	reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploatații agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploatației (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unități de dimensiune economică este de 1.200 Euro.
UNITATEA DE PRODUCTIE SI/SAU PROTECTIE	suprafața de fond forestier pentru care se elaborează un amenajament silvic.
UVM	Unități Vită Mare

Litera V	
VAB	Valoarea Adăugată Brută
Valoare eligibilă a proiectului	reprezintă suma cheltuielilor pentru bunuri, servicii și/ sau lucrari care se încadrează în Lista cheltuielilor eligibile precizată în Ghidul Solicitantului și care pot fi decontate prin FEADR; Procentul de cofinanțare publică și privată se calculează prin raportare la valoarea eligibilă a proiectului;
Valoare totală a proiectului	suma cheltuielilor eligibile și neeligibile pentru bunuri, servicii și/ sau lucrari;
Valoarea neeligibilă a proiectului	reprezintă suma cheltuielilor pentru bunuri, servicii și/ sau lucrari care sunt încadrate în Lista cheltuielilor neeligibile precizată în prezentul manual și, ca atare, nu pot fi decontate prin FEADR; cheltuielile neeligibile nu vor fi luate în calcul pentru stabilirea procentului de cofinanțare publică; cheltuielile neeligibile vor fi suportate financiar integral de către beneficiarul proiectului
Viteza de transfer	pragul pentru delimitarea conexiunilor în bandă largă de cele de bandă îngustă

Litera Z	
ZD	Zone Defavorizată de Condiții Naturale Specifice
ZDM	Zonă Defavorizată Montană
ZSD	Zonă Semnificativ Defavorizată